Z B I O R druków procesowych z XVIII. i XIX. w.

Tom II.

Nr. 1.	Elsner i Wisogierdowie r.1782.	szt.	1.
" 2.	Froelichowie r.1799.	"	3.
" 3.	Goldynga r. 1765.	"	2.
" 4.	Grabowski i Siebeń etc r,1799.	"	1.
" 5.	Grabowscy r. 1799.	"	2.
" 6.	de Grothuz i Piotr Książę kurlandz.r.1779	"	1.
" 7.	Grużyński i Podberescy r. 1799.	"	3.
" 8.	Haudring i Klüchzner r. 1779.	"	3.
" 9.	Haudringowie i Platerowie r. 1780.	"	2.
" 10.	Janowicz i Chodakowscy r. 1799.	"	1.
" 11.	Izraelowicz i Radowicki r. 1799.	"	2.
" 12.	Hryniewicz r. 1774.	"	1.
" 13.	Jezuici toruń. i Magistrat toruń. r. 1724.	"	3.
" 14.	Jasna Góra i Kłobuck r. 1790.	"	2.
" 15.	Jocz i Downarowicz r. 1800.	"	1.
" 16.	Kaczanowska i Brzozowski 1799.	"	1.
" 17.	Kalenkiewicz r. 1760.	"	1.

SPRAWA

WW. JPaństwa Hipolita i Antoniny z Zaczkowſkich Podbereſkich ex Sęſtwa Ziem: i Strażnikowſtwa Wileńſkich.

z JPP. Jerzym i Teklą z Monkiewiczów Daukſzami Budow: Wiłkomier: Rafałem Sokolnikiem, Józefem Balukiewiczem, Józefem Stempkowſkim, Janem Kaczyńſkim Szamb: i dalſzemi Poſseſsorami Dòbr Muśnik.

§.

Ciągłe doświadczenie nauczyło każdego, że jak ſkoro Dziedzic opłaca długi, uwalnia swòy Maiątek od ewikcyi, a Poſseſsor tradycyiny traci tym samym Imie Kredytora.

w Dzisieyszym WW. Podbereſkich ſtanie, nowe wydarzaią się ſceny, gdy wierzyciele ulubiwſzy ich dziedzictwo i własność, niechcą się pożegnać z częściami Dòbr Muśnik lubo dla jednych na ſkutek Dekretu już są złożone pieniądze, drugich w naſtępnym terminie podobna i konieczna oczekiwa koley.

Liczba znaczna Dekretow Akt teraznieyſzy w tey ſprawie uprzedzaiących, a w onych względnie mocy intrygi los Podbereſkich nieraz zachwiać usiłuiącey, *warunki* zrządziły upor w Kredytorach, że odbiegłſzy nauki Prawa, nieidąc do celu przyzwoitego, ktòrego przedmiotem być powinna exempcya, ſzukaią uciſku Dziedzicow, chcąc ich odegnać od tytułu i posiadania Muśnik.

Niemogąc wſzakże i wyroku oſtatecznego Trybunał: zniſzczyć, i przyſwoić co jeſt od wiekow cudzym, ſtawią rownie niepraktykowane zarzuty, iż okupno aż po taxie wieczyſtey naſtąpi, iż trzeba na rozpoznanie pretensyow erekcyinych ad fundum, Exdywizorſkiego Sądu.

Te zaſady z wymyſłu i naciągania wzięte, gdybym niemaiącemi pozoru nawet ſłuſzności okazał, i pròżne onych wytknął usiłowania, zamawiam momentalną Sądową cierpliwość, *i tak się tłòmaczę:*

§.

Odłużony Maiątek Muśniki ſpłynął ſpadkiem po Oycu Kaietanie Podbereſkim na Hippolita i Tadeuſza Prezydenta Trockiego Podbereſkich. w Przyiściu Kredytorow do Koła Duchownego, ten Trybunał odeſłał po satysfakcyą na Taxę doczesną *wyrokiem oczewiſtym* 1780. *8bra* 27. gdzie oraz wolność okupna w każdym trigenium za obwieſzczeniem 12-niedzielnym oſtrzegł, jak rownie nadgrodę wzaiemnych pretensyow z tenuty wynikaiących, rachunek onych i pro re dziedzica i Kredytorow warował. *Czytać*

Biorąc zatym ab origine, niemożna niezgodzić się, że każdy wierzyciel ulokować się maiący, jak niepodpada obrachunkowi, tak

A Aktor

Aktor jeżeli będzie miał fundusz exymować, droga mu jasna zostawiona, iż summę odłożyć winien Dekretem zmasowaną kapitalną, i w stosunkach pretensorstwa nawzaiem, na ziemi czyli gruncie ostateczną ułatwić bonifikacyą, która ile do obu stron ściąga się, tyle aktem osobnym od wykupna, koniec uzyskać musi.

w Skutek Remissy z Trbłłu Duchownego zebrał się Sąd Exdywizor: wydzielił każdemu Wierzycielowi schedy, półczwarta procentow acz z krzywdą Dziedzicow kładnąc cenę naymnieyszą w oszacowaniu Ziemi naylepszey i dalszych artykułow, wynalazł, słowem ułatwił zaszłe spory, a co się tycze exempcyi, ogłosił następny *fol:* 134. *warunek*.

1mo: Ze w każdym roku za obwieszczeniem, aktorowie po odłożeniu summy tym wyrokiem decydowaney dzierżane przez Kredytorow schedy omnino obeymą.

2do: Ze jakie pretensye *bez obciążenia wszakże dziedzicow* naydą się być słusznemi, *te podług umiarkowania* nadgrodzonemi Possesorom zostaną.

3tio: Ze remanenta fundowe i zasiew żytni dla dziedzicow ubespieczaią się, oraz o spustoszenie i krzywdy ex fundo bonifikowaniu podpadaią od Wierzycieli dla Podbereskich, *w dowod* 1780. 9bra 26. Dekret oczewisty Exdywizor: *czytać*.

Y Kredytorowie i Podberescy nieukontentowani w poszczególnych Kathegoryach appellowali do Trbłu, tym czasem każdy obiął swoy wydział. Aktorowie maiąc odięty fundusz, niebyli w stanie popierać odezwu, przeciwnie zaś Wierzyciele procenta niezawodne nayduiąc, niewidzieli przyczyn szukania poprawy, i z tąd wypadło, że przez lat 10 niepopierana appellacya w Art: 91. z Rozd: 4. odstąpieniu, i znikczemnieniu uległa.

Natomiast z kim się wydarzyło ułożyć się Podbereskim, z temi ułatwione okupno, i w dzisieyszym procederze spor niezachodzi.

Jedni tylo WW. Jazdowscy zasileni promocyą czyli intrygą po dawności ominioney wynieśli Pozew, nie już do Koła Duchownego, gdzie prowadziły odezwy, lecz do Trbłu Głłgo skarżąc się o niedostateczną lokacyą, za ktorym występniey jeszcze idąc, nie już do Obligowych lub appellacyinych, gdzie mogliby rozpoznanie dzieła Exdywizor: uzyskać, ale do Remissyinych wpisali się.

Znaiąc Podberescy Konst: 1784. Ru, iż Regestr Remissyiny tak dalece obrębną ma władzę, iż z jego sama determinacya fori w zdarzeniu Dobr położonych w dwòch Powiatach, lub po obmowach Urzędom mnieyszym następuie, wiedząc oraz, że z Remissyinych Dekret appellowany rozpoznać się niezdoła, że więc Jazdowscy ewokacyinie tentuią, podali kontrawersyą w tym jedynym celu, aby Trybunał ukarawszy Jazdowskich, odesłał sprawę appellowaną do właściwych Regestrow.

Lecz intryga przygotowana inny zrządziła skutek, bo Trbnał wziąwszy do namowy w porządku rezelwowania, czy ważnie Jazdowscy do Remissyinych przychodzą, albo nie? ogłosił wyrok na powodztwo jednego wieczystey taxy Muśnik, czyli wieczystey zguby dla Podbereskich. W ten czas zwłaszcza, gdy oni w Aktach i przed Sądem nieoświadczyli, aby się pro re Kredytorow dziedzictwa swego zrzekli.

Odię-

Odięto zatym maiątek bez ich woli, lubo Prawa są inne, iż nikt tracić nie może Ziemi i wszelkiey własnosci, kto nie przeda lub Sądownie nie odstąpi, a odebrano dla tych Wierzycieli, ktòrym Summę reponować podług Dekretu godziłosię, nierozpoznawaiąc appellacyi rzeczono że Wierzyciele są skrzywdzeni, a rzeczono wtenczas gdy Podberescy w sprawie niemowiąc żadnych nieskładali dowodow, dano w końcu Sąd Podkomor: Exdywizorsk, i aby ten odebrawszy od Podbereskich Aktorstwo rozdzielił na Kredytorow, lubo inni na doczesnym wydziale przestaiąc, nie przychodzili i nie żądali wieczności, wygrali więc in contumatiam, bo iedni Jazdowscy takie oświadczali żądania.

1791. Apr: 11. Dekret Remissyiny. *czytać.*

Niewolno mòwić przeciwko Wyrokowi tego zwłaszcza Sądu, gdzie względem iego iedna Naywyższa istność była Trybłem lecz ktoż zaprzeczy żalić się ucisnionemu, nie żądaią Podberescy poprawy, bo nie maią placu tu domagać się oney, gdy rzecz z poznieyszych Dekretow iest przynieśiona, reprezentują tylo nieszczęścia własne z tego procederu, ktòrych tenby chiba nieczuł w kim iest serce zawarte przed naycennieyszym litości przymiotem.

Jak to odebrać Dziedzictwo gdy się przy im utrzymywali Podberescy, gdy na taxę wieczystą oswiadczenia nie czynili, iak to odebrać præ instantia iednego Kredytora, i wtenczas gdy extra regestrum on wpisał się, gdy taxatorski wyrok appellowany wyciągał rozpoznania, zapewna nie z Remissyinych, gdy naostatek nie odpowiadali na Sprawę, aktoż bez dowodow tak strasźny tworzy Dekret wyzuwaiący bez rzeczy i interessu z Domu i Majątku.

Taż sama Intryga ktòra wysiliła zgubę Podbereskim, postarała się zgromadzić Podkomorzego i Exdywizorow, ci zebrani Weryfikacyą wymiarow determinowali, *w dowod.*

1791. Xbra 27. Dekret Akcessoryiny *widzieć.*

Zaszły Koleją Rewolucye Krajowe, Kredytorow część znaczna nie dążących do prześladowania i wyzucia Podbereskich odbierała pieniądze i zrzekałasię, JP. Balukiewicz dziś pozwany ze stopnia WW. Grużewskich i Wileykowey popierał Sentyment Jazdowskich, i niechciał przyiąć wykupna, Tadeusz Podbereski drogą Art: 19. z Roz: 7. powołał go przed Sąd Grodzki Wileń: o Exempcyą, on niewłaściwy zajowszy tytuł Dziedzica Schedy przeciw brzmieniu Exdywizorskiego Dekretu, stawał de foro, a Grod Wileński bez względu na to że Balukiewicz possydował wydział Grużewskich i Wileykowey z taxy doczestney, że Dekret Tryb: bez iego Aktoratu złożony, iemu posługiwać nie mogł, nieprzyioł Sprawy o wykupno, złamał Prawo i ucisk Podbereskim wznowił, *w dowod*

1795. Marca 19. Dekret Grodz: Wileń: *czytać.*

Nastąpił tandem dział fortuny między Bracią Podbereskiemi Dobra Musniki obrembami i Folwarkami rozebrane, ze Schedy Tadeusza żaden Kredytor nie przychodzi, bo onych mniey się zostało, z układu zaś W. Hipolit proceduiący nie mogąc ułatwić się ze swoiemi, iacy Summ przyimować niechcą, przymuszonym zostaie do Sprawy, widzieć.

1796. 7bra 13. dział między Podbereskiemi.

Stanowszy za im Dòbr Musnik na tey stronie Rzeki Wilij położonych

żonych obrembow iedynym Hipolit Podbereski Aktorem, z wielu Kredytorami ukończył, i od ich Kwietacye zyskał, upornych zaś pozwał przed Sąd Gł: dowodząc zupełności procentow przez racyą małego nadania waloru gruntom przeboru nawet prowizyow, aby zamknąc im usta do fałszywey reprezentacyi, i wytknąć niepotrzebność wieczystey taxy, składa się pozew Autentyczny w Ru

1798. Marca 13. wynieśiony.

Niżeli za im mógł się zawołać Aktorat, nowy pretensor JP. Niemira niebyły na Exdywizyi wpisał się do Remissyinych, szukając skutkow Dekretu 1791. idq; wieczystey taxy, łączyli się Kredytorowie dalsi, i z iemi WW. Podberescy, a Sąd Głowny wnieśione rozstrzygaiąc spory, postanowił. *1mo.* Ze Remissa 1791. zyskuje satisfakcyą. *2do.* Ze wyprowadzić się maiący Sąd Exdywizorski ieżeli znaydzie z ogulney massy maiątku procent wyższy nad piąty, tedy okupić WW. Podberescy Kredytorow mogą in spatio 3. lat. *3tio* Jeśli zaś niewynaydzie, tedy wowczas na wieczność rozdzieli Musniki, *w dowod*

1798. Apr: 10. Dekret Remiss: *czytać.*

Komuż te służą kondycye, niech każdy zastanowi się. Jeżeli bowiem massa Dobr odpowiada 7. procentowi, więc tracić Dziedzictwa Podberescy nie powinni. Owoż zachował dla ich Sąd Gł: moc okupienia. Jeżeli przeciwnie nie wystarcza na piąty, więc oni exymować przez rozum nie mogliby; bo pocóż sypać Kapitał na ziemię tak pewnego dać nie mogącą pożytku, jaki z kredytu komukolwiek odbieraliby, zaczym oba warunki dążyły do poratowania Podbereskich, słowem: cały wyrok nadał im prawo exempcyi, i w ten czas odpadać od aktorstwa przeznaczył, kiedyby ilość długow wartość maiątku przeważała.

Pytam się dopioro Kredytorow, zaco oni nie chcą ulegać Dekretowi Sądu Gł: za co napieraią się, aby Exdywizya ichże samych i Podbereskich niszczyła, gdy maią cel otwarty, a uiszczony przez Dziedzicow: gdy im złoży się jednym pieniądze, drugim podobnyż in spacio trigenii nastąpi opłat podług przeznaczenia wyroku?

Nie mogli Podberescy oczekiwać końca Exdywizyi, boby wypłynoł termin dozwolonego w trzech leciech okupienia, nie mogą oraz nie przewidywać, że koszta daremne a znaczne głowną częścią ich zguby staną się; albowiem Wierzyciele o ich one opierać będą, że wydział sched nayniepotrzebnieyszy, gdy Dziedzice exymuiąc, znaszaią potrzebę taxy.

Udali się więc do Rządu prosząc o dozwolenie wykupna na mocy Praw Lit: i Dekretu Sądu Gł: Rząd odpowiedział: że Exdywizyi wstrzymać nie widzi powodow, jak rownie, że Podberescy exymować swych Possesorow mogą za odkładem Summ im należnych. *W dowod*

1798. 8bra 3. Rezolucyą Rządową *czytać.*

Uskuteczniaiąc wyrok Rządu Podberescy, podali Obwieszczenie JPP. Daukszom, Balikiewiczowi i Sokolnikowi zapewniaiąc ich o repozycyi Summ. *Widzieć*

1798. xbra 1. N. S. dattne, a 3. eor: w Grodzie Wileń: zeznane.

W krotkim czasie zebrał się Sąd Exdywizor: do Muśnik, WW. Podberescy ulegaiąc Dekretowi Sądu Gł: staneli, expensem własnym jak pierwiey, tak i dopiero utrzymywali, lubo wspólne

wy-

wydatki zastrzeżone, doprasżali się na tym Sądzie o dozwolenie natychmiast exempcyi, o uwolnienie od nieznośnych expensow naydaremniey łożyć się maiących i łożonych, o wyłączenie fundi Muśnik i sched skupionych za wlewkami przez Podbereskich trzymanych, ogułowi taxy nie podpadaiących, lecz zjazd rzeczony in accessorio dopełnił ucisk, gdy Aktoratu in ordine wolności okupna nie łączył, od czego zaszedł odzew, powtore: że exymowane częście zaioł do następney Exdywizyi, w końcu tak ościenny, jak wewnętrzny całości Muśnik determinował wymiar.

1798. Xbra 4. dekret Exywizor: i pozew Podbereskich przy Petytach. — *Czytać* niemniey w dowod uskutecznienia iego regestr Komportowanych Papierow do Kancelaryi Ziem: Wileńskiey.

Doświadczaiąc wszakże wyniszczenia przez koszta, chciał do rąk Kredytorom podług Obwieszczenia złożyć summę, lecz oni skupieni na zgubę Podbereckich odmowiwszy przyięcia, znaglili znowu prośić Rządu; aby im roskazał wziąc summę i schedy postompić czyli gdyby i Prawo i dekret Trybunalski uiścił, Rząd przeznaczył aby Podbereski pierwiey odłożył pieniądze, a pożniey żeby się żalił o nieprzyięcie i nie zwrot maiątku.

1798. Xbra 10. rezolucya Rządowa składa się.

A tak Podbereski pilnuiąc się i dekretu exdywizor: w 1781. zapadłego i Sądu Głów: decyzyi w 98. ferowaney, i ziazdowego Exdywizor: Urzędu w 1798. rezolucyi nie przeczącey reponować, naostatek ukazow Rządowych, nayprzod na gruncie JPP. Daukszom i Sokolnikowi zwracał summy, idque pierwszym za wlewkami od Bonifratelow, PP. Bernardynek Wileń: i Stempkowskiego Posessorom orginalne zmassowane Taksator: wyrokiem w Ogule złł: 20.539. a za Erekcye, ponieważ do ich umiarkowania Daukszowie nieprzystempowali, i zawinien ex fundo własnych nie chcieli, bonifikować złł: 461. postompił do generalnego obrachunku i Weryfikacyi, *drugiemu* zaś to iest Sokolnikowi Kapitału złł: 1500. do odebrania i Kwitu w Kancelaryi Grodz: Wileń: zalokował, i obięcie sched podług prawa zastrzegł, *w dowod.*

1799. Apr: 23. Lokacyą Urzędową, *czytać.*

Cóż tu zgrzeszył Podbereski, gdy głowny obiekt odkładu summy uiścił, gdy in Vim pretensyow fundowych, Daukszom 461. złł: odłożył, gdy koleią ich schedy z pod władzy Daukszow i Sokolnika chciał odebrać, a w porządku rozpoznaniu wzaiemnych pretensyow na Akta Weryfikacyi zgadzał się, wszakże pretensye niemogą tamować okupna, ktore całkiem zalega od reponowania summy Kapitalney, a te potrzebuią Sądowego wyroku ile się z iego okaże należności.

Podbereski ma na dziedzictwie Musnik na schedach rekuperowanych fundusz do Odpowiedzi Kredytorom, czemuż Daukszowie i Sokolnik bespieczęstwa szukaiąc i lekce ważąc Prawa, powagę dekretow, niebiorą co im się słusznie należy, za czym trzymaią schedy, dlatego iedynie iż maią kiedyś dowieść słuszności pretensorstwa za Erekcye, czegoż usuwaią się od końca od ktorego Podbereski nigdy nie odbiega. —

Dekret pierwszy Exdywizor: nie nadał im mocy strudniać wykupna dla pretensyow, owszem pro re Podbereskich położył warunek

B aby

aby te summy złożyli, które rekognoſkowane, zaś na rzecz tych-że Dziedzicow i Kredytorow drugą ogłoſił Kondycyą, iżby umiarkowali ſię o ſzkody i Expensa nawzaiem.

Owoż co niebyło decydowanym, co ſię zoſtawiło do umiarkowania, to za przyczynę ſtrudnienia Exempcyi ſłużyć niemoże, to oraz nie odbiera mocy Podbereſkim przyiścia do maiątku za odkładem ſądzoney ſummy, bo Wierzyciele ieżeli trzymaią, tedy za Kapitał ſobie uznany, on ſię reponuie, więc twierdza dzierżawy upada i wyrok uſkuteczńia ſię, a o pretensye oſobny naſtępuie rachunek.

Po lokacyi zatym, po upornym nieprzyięciu weſzli z proźbami do Rządu Podbereſki o pomoc władzy wykonawczey do zaięcia ſched Exymowanych. Daukſzowie i Sokolnik o wſtrzymanie — Rząd Guberſki pod ſtannością ſtron obu oczewiſty wydał wyrok 1mo: Że podług Uniwerſału pod dniem 24. Julii 1797. ogłoſzonego przy Urzędniku użytym do Exekucyi Dekretow pomoc dać ſię powinna, i przeto Sąd Niżſzy Ziem: Wileń: obowiązanym będzie uczynić pomoc Podbereſkiemu. 2do Ze Daukſzowie i Sokolnik tamować niemogą pretenſyami okupna, o które w Sądzie Exdywizor: upominać ſię im godzi ſię, ieżeli ſprawiedliwych dowiodą Expensow

1799. Kwietnia 29. *Rezolucya Rządowa oczewiſta.*

Sprowadził więc Podbereſki na mocy tego Ukazu i Dekretow Urzędnika W. Pawła Pomarnackiego Sędziego Grodz: Wileń: Niżſzy Sąd przydał Aſseſsora JP. Zylińſkiego do Tradycyi ſched Daukſzow i Sokolnika, lecz ci ſprzeciwiaiąc ſię tak Dekretom iak Rządowi, liczne dopełniwſzy hruboście Urzędowi, fortiter Armata manu niedopuścili, oczym W. Sędzia zaświadczywſzy, pro resolvendo do Rządu odeſłał, *w dowod*

1799. Maia $\frac{5}{16}$. Liſt Teſtymonialny widzieć.

Po czym gdy ſtrony udali ſię do Rządu, ten pierwſze rezolucye uyścić kazał, i Daukſzy niemniey Sokolnikowi odpowiedział, że oni przez zwrot Podbereſkiemu maiątku niepozbawiaią ſię Prawa poſzukiwać ſwoich Erekcyow i wykładow in fundo, potwierdził przeto, że obięcie Podbereſkiemu, iak wolne, tak Niżſzy Sąd pomoc dodać winien

1799. Maia 19. Rezolucya Rządowa.

Nie odebrały one ſkutku, opor gwałtowny Daukſzow i Sokolnika mimo odkład ſobie pieniędzy zoſtawił ich przy dzierżawie, na dalszy zatym ucisk Podbereſkich ſprowadzili oni Komornika Woyſzwiłę, który nie idąc podług przepisu Dekretu, Duktow i Reduktow Ościennych niezbieraiąc na Mappę, obrał ſzrodek ſzkodzenia Dziedzicom, albowiem Lasy ich powycinał, Zboża uſiane z tumultem potratował: ſłowem po nieprzyiacielſku obſzedł ſię, o co Podbereſki tak na Daukſzow i Sokolnika o utrzymywanie ſię arbitralne, i na Woyſzwiłę zanioſł manifeſt

1799. Auguſta $\frac{3}{14}$. w Ziemſtwie Wileń:

Gdyby zaś Podbereſki miał krzywdzić oſobiście Komornika, fałſz widoczny, niezgadza ſię to z iego konduitą, ani ſpoſobem myślenia, dla ſamey czerni Kredytorowie porobiwſzy prawnoſtki wmawiaią czego w iſtocie nikt nie doświadczył.

Kiedy naoſtatek obie ſtrony zeſzli ſię do Rządu, mianowicie Podbereſki, iż odłożywſzy ſummy nie ma ſched w ręku, uznał JW. Gu-

Gubernator krzywdę iego i odeſłał przed Sąd Głòwny, aby nayprędzey z regeſtrow Extra Ordynar: Taktowych rozpoznanie naſtompiło.

1799. Aug: 8/17. zalecenie JW. Gubernatora, *czytać.*

W trakcie tego procefsu ſkończył Podbereſki z W: Grużewſkim Derewn: przedał mu trzy ſchedy Kredytorſkie przez iego dzierżane, ugodził ſię też z Łukaſzewiczami, ktòrych kontentował Folwarkiem Winkſznobroſkiem, czyli iego dzierżawą do Roku przyſzłego, w dowod

1799. Marca 11. Prawo Grużewſkiemu, Em Apr: 14. Dokument ugodliwy z Łukaſzewiczami.

Każdy Kredytor którym nie władnie duch obcey podniety odbieraiąc własność przeſtawał i kończył z Dziedzicem, iedni tylko pozwani dążą na ucisk Podbereſkich, nie przyimuią ſumm, a pretenſye umnożywſzy chcą wieczności, a z ią nieſprawiedliwego przezyſku.

Trzeba więc zaſtanowić ſię nad piennemi zamiarami Kredytorow, czy ich poſtempek zgodny ieſt z Dekretami i prawem Kraiowym o czym pokrocte.

§.

Już to ieſt powſzechnie wiadomym, że Kredytor Dekretem ulokowany nie podpada Kalkulacyi, i z zaſtawnikami ieſt porównanym iak o tym upewniaią Konſt: 26. 76. i 78.

Dekret Exdywizorſki waruiąc okupno dla Dziedzicow kazał poſtompić tanquam z zaſtawnemi Pofseſorami i odkładać nie inne ſummy iak tylo rekognoſkowane, pierwſzy więc ieſt błąd Kredytorow iż ważyli ſię przeciw wyrokowi ſtrudniać exempcyą ſtawiąc pretenſorſtwa fundowe niczym nie ewinkowane a wzaiemnego rachunku wyciągaiące.

Tenże Dekret lubo upomnieć ſię o Erekcye, zapomogi, dozwolił Posseſorom przy wykupnie, iednak nie pokazali oni warunku, iż nie wprzòd dziedzic przyiść może do dzierżawy, aż zabonifikuie pretenſye ad fundum, czego gdy niema, więc powtòrny nieprzyzwoity zapęd tamować Podbereſkiemu obięcia gdy ſię ſumma odłożyła.

Nie unikał nigdy Podbereſki Weryſikatorſkich Aktow, dowiedzie na ich, że ieżeli obciążali Kredytorowie wymyſłami, i nakładem daremnym Aktora, grzeſzyli przeciw wyrokowi Exdywizor: to zakazuiącemu naymocniey, w końcu co iſtotnego ſtracili, opłacić ma funduſz, więc trzecia omyłka ſtawać ſię Sędzią w własney Sprawie, i decyduiąc dla ſiebie liczne ſummy z pretenſyow, niedozwalać okupna wolnego.

Pytam ſię cò tu Kredytorow oſłoni od Arbitralności w nie przyięciu Kapitałow okazaney, jeżeli odezwali ſię do Remiſsy Tryb: 1791. taxę wieczyſtą determinuiącey, te dla ich dobrodzieyſtwo znaſza ſię nayotwartſzym krokiem dziedzica, gdy miaſto ziemi, ich własnoście ſumowne powraca znaſza ſię powtòre prawem Kardynalnym, iż nikt tracić aktorſtwa nie może, ktòregoby ſię nie wyrzekł, albo nie przedał. Znaſza ſię w końcu późnieyſzym Dekretem Sądu Głòwnego gdzie od 1798. przez trzy lata okupować ſwòy maiątek Podbereſkiemu dozwolony, znaſza ſię tandem tylu Rezolucyami Rządowemi wolność i konieczność exempcyi ogłaſzaiącemi, a Rezolucyami nie pokąt-

nemi, lecz z obustronnych próżb wypadłemi, których przeistaczać i kassować nie jest własnością tuteyszey Magistratury, albowiem *par super Parem non habet potestatem.*

Zwłaszcza gdy tych rezolucyow nie obnieśli odezwem Kredytorowie, niezaskarżyli przed Senatem, więc podług *Nayważszych Ustaw* one niewzruszonemi zostaią.

Bardziey weyrzeć należy, iakie to summy reponować Sąd Gł: kazał, czy pretensyine, o to nie? wzmianki o tym nie uczynił w tenczas, gdy o tym decydował *w słowach*,, że WW. Podbereścy moc okupienia Kredytorow i pretensorow in spatio lat 3. mieć będą, Sąd Gł: dla tychże Podbereskich warnie i zastrzega.

Niżey zaś co do Erekcyow rzekł *w słowach* ,, Wszystkie inne między Kredytorami i pretensorami, a WW. Podbereskiemi nawzaiem czynić się mogące o kalkulacyą, weryfikacyą, o Erekcyą, i wydatki na ulepszenie stanu Dobr, i inne tego rodzaiu pretensye, ułatwią, zakonkluduią i nic nierozsądzonego ,, niezostawią.

Owoż gdy ten Dekret będąc ostatecznym wzgląd i satisfakcyą zyskiwać winien, trzebaż go literalnie exekwować, a zawsze zgodzić się muszą Kredytorowie, że moc okupienia ściąga się do summ Kapitalnych, że one odłożyć in spatio 3. lat obowiązano Podbereskich, a później rozliczyć się i ukończyć, czy im co wypadnie od Possessorow, czy też Posesorom dopłacić przyidzie.

Jakże dopiero nierozpoznanemi pretensyami osłaniać wykupno, i wrażać że drugie tyle Podbereścy zapłacą, gdy chociaż ich Dekret broni od obciążania w 1781. ferowany; wszelak i w takim przypadku maią dostateczny Pignus responsionis na tychże samych schedach i ziemi.

Należało przeto postompić maiątek, gdy w lokacyi za ony maią pieniądze, a podług remissy Sądu Gł: wycytowaney o pretensye konkludować na Exdywizor: Urzędzie, albowiem nie cofniony iest wyrok, że in spatio 3. lat okupić wolno, kto więc sprzecza okupna w tym zakreślonym terminie, ten grzeszy, ten sprzeciwia się i na karę zasługuie.

Exdywizya ciągnie się dotąd, a czas zamierzony do exempcyi iuż upływa, o przeciąg Exdywizyi nie iest winionym Podbereski, ktoż mu przedłuży termin wykupna, gdy po im wierzyciele nowych nabraliby zarzutow.

Potym co to do ich interesu wpływać, gdy ieden maią skutek czy dziś czy pózniey odebrać pieniądze, więcey ieszcze miećby powinni pobudek do prędszey exempcyi, gdy to iest prawdą, że procenta im niedochodziły zupełne.

Utwarzaią oni nowy rodzay pretensyi, aby im po puł czwarta Procenta doliczyć ad complementum siedmiu, gdyż Dekret Exdywizor: wydział taki poświadcza, nie warto nawet odpowiadać, bo iak to żądać po Synie, aby z swego maiątku dorobkowego, z wniosku po Zenie deportował cieżary Oyca, lub schedy przewlewkowane tracił, lubo swym groszem one nabył.

Nadto zastawnicy czy to ex potioritate trzymaiący, równi są względnie siebie i pod żaden niepodpadaią obrachunek, gdy Konst: ostateczna 1776. postanowiła ,, *w słowach, warunek kontraktow* ,, *zastawnych*, kiedy Konst: 1726. ubespieczyła a præstando cal-

culo

„ culo zastawnych Posseforow, stanowiemy aby wszystkie Ju-
„ risdykcye zastawnikow, *i przez Potioritates postanowionych*
„ *Possessorow* do rachowania się z prowentow niepociągały.

Nie upominaią się zatym Podberescy o kalkulacyą, lubo znaią że nad procenta wybierali, nawzaiem Kredytorowie domagać się bonifikaty nie mogą, bo cały maiątek rozebrali, Synowie zaś przychodząc oswobodzaią swemi fundufzami tytuł Aktorstwa pośladłszy po Oycu.

Gdy więc upada pretensya o procenta, cóż więcey usprawiedliwić zdoła upor wierzycieli niechcący przyimować Kapitałow, alboż im Dekreta niekazały, alboż trigenium nie naznaczone Podbereskim, alboż w końcu maią krzywdę, gdy dzisiay oddaią schedy, a biorą pieniądze, iutro zaś o pretensye fundowe nastempuie koniec.

Nie uważni, niepostuszni i wyrokom i rezolucyom Rządowym, sami grzesząc rzucaią pociski, że się sprzeciwia Podbereski, w czymże takim, chyba że swoy maiątek okupuie, że sądzone zwraca summy, a z pretensyow obrachunku żąda, przeciwnie oni niewinni że brakuią pieniędzmi nieprzyimuią onych, i napieraią się drogą gwałtow Dziedzictwa, ktorego wybydź Podbereski niechce.

Gdyby więc bliżey przypatrzyć się samowładnym postempkom Kredytorow, pogodzić trzeba, czyli zastosować do Praw Kraiowych czy maią one iakikolwiek stosunek albo nie?

§.

Nayprzod wycytowana Konst: 76. gdy trzymaiących per Potioritatem, czyli Kredytorow lokowanych z zastawnikami porownała, tym samym sposob ich okupienia ieden, rowny i podobny ogłosiła, na co się każdy zgadza.

Druga Konst. 1768. traktatowa dozwoliła Dziedzicom, aby iak skoro zreponuią summę, oppugnuiących Posseforow etiam wyganiali z maiątku. Litwa zaś używanie Statutu ostrzegła, zeydzmaż dopiero iakie są w tey mierze Statutu ustawy.

Ar. 19. z R. 7. pisze *w słowach* „ Chcemy mieć i ustawuiemy, iż
„ każdy rok zapozwy złożony o każdą rzecz zastawną ma
„ bydź zawity, pod straceniem Prawa, a od ktorego czasu bę-
„ dzie pozwany zastawnik oto, że na roku w zapisie pomienio-
„ nym pieniędzy brać niechiał, tedy ten ktory zastawę dzier-
„ ży, od tego czasu niema więcey Imion pfować, *i żadnych*
„ *dochodow i pożytkow brac*, a coby-kolwiek po położeniu po-
„ zwow z onego Imienia wziòł, oto Dziedzic *wszedlszy w dzier-*
„ *żenie Imienia*, ma tey szkody swey dochodzić, a Urząd po-
„ winien będzie one szkody za dowodem słusznym na własney
„ Mattści iego wskazać.

Z tego Prawa iasne wywiązuią się dowody za Podbereskiemi, że Possesorowie nie mogli strudniać wykupna, gdy one przez obwieszczenie zapowiedzianym mieli, a gdy Urzędnika odegnali, gdy po ulokowaney summie sched niepostompili, nic z onych brać na swòy pożytek nie powini, a przeto od 1799. Apr: 23. kalkulacyi ulegaią, od ktorey Sąd ich uwolnić niema mocy, bo Kapitały lokowane nieczyniły użytku Podbereskiemu, kto ich nieprzyiòł ten winien, kto maiątku cudzego nie powròcił ten pod

 obra-

obrachunek podpadł, otoż dopóki trwa Statut naypewnieyſzym ieſt Podbereſki, iż Sąd Głòwny zganiwſzy pozwanych Daukſzow i Sokolnika, ſummy im wziąć każe, a Dzierżawy poſtąpić i z onych użytku dotąd obliczyć ſię zaleci.

Poniżey ten Artykuł rzekł *w ſłowach*, a gdyby ten Zaſtawnik niebył Osiadłym w tym Powiecie w ktòrym ono Imienie w za„ ſtawie dzierżał, tedy przy odkładaniu pieniędzy ſtrona Po„ wodowa wolna będzie onemu summę na Urzędzie położoną „ Aresztować, a Urząd niebędzie wolen tey summy oddawać „ aż ſię o zepsowanie takowego Imienia powodowey ſtronie „ usprawiedliwi.

Cóż z tąd wynika iezeli nie ta prawda że na Urzędzie położyć pieniądze i obiąc maiątek godzi ſię, a czemuż Poseſsorowie nie dopuścili. *Powtòre* że aresztować nie Osiadłych wolno, czego wszelak Podbereſki nie czynił, *Potrzecie* że o zepsowanie czyli Erekcyą Imienia pòzniey sprawa, a pierwiey obięcie naſtempować powinno.

Jeżeli więc Poseſsorowie maią pretensye, o te rozprawic ſię po wykupnie należy, a iemi nigdzie nieuznanemi tamować exempcyi nie podobna, gdyż Statut insze dał ſtopnie ktòrych przeſtompienie ieſt oraz złamaniem woli iego.

Niesłychany sposob aby pretensye należały do mocy i wolności okupna te ubespieczone prawami zawisa aż repozycyi summy, drugie zaś od umiarkowania lub Sądu, gdy Dziedzic obeymuie maiątek, zakładam więc na tym Statutowym Warunku Argument nie złomny że Kredytorowie niesłusznie Strudnili weyście do Poseſsyi Podbereſkiemu, że na peny Kontrawencyine zaſłużyli, gdy wyraźnie po exempcyi o pretensye ex fundo et ad fundum spor ułatwiać ſię winien, gdy tak Statut przeznaczył, a dekret od Prawa bydź odſtempnym niemoże. —

Rozumiem wszakże, iż Sąd bliżey pilnować ſię będzie uſtaw Statutu iako iedynego o wykupnach prawa przez Konſt: 68. reaſsumowanego niżeli licznych pro et Contra warunkow w dekretach przez Poseſsorow naciąganych, bo prawa exekwować ieſt naypierwszym obowiązkiem, gdyby iednak wszyſtkie roztrząsnąc dekreta niema w ich Kondycyi iż nie pierwiey Podbereſki obiąc może aż pretensye fundowe ułatwi, owszem dowiodłem że przeciwnie, z Remiſsy 1798. *ostateczney.*

Toż Ar: 20. z Roz: 7. poſtanowił *w słowach*, „ uſtawuiemy ieśliby „ kto maiąc od kogo Imienia w zaſtawie, w większey sum„ mie tę zaſtawę komu inszemu zaſtawił, a dzierżący tey „ rzeczy byłby o to przypozwan ku braniu summy pieniędzy, „ ktòrąby on, albo iego Potomek na tę rzecz wzioł, i przed „ Prawem tę summę położył, i tego ſłusznie zapisem dowiodł, „ iż nie w większey summie tylko tey ktòrą na prawie po„ łożył, tę rzecz zoſtawił, *takowy pieniądze oddawszy rzecz* „ *swoią ma wziąc.*

Otoż jeſt Rezolucya przeciw żądaniu Poſsesorow, ktòrzy nie chcą dla tego ſched poſtąpić, iż większą naliczaią Summę. Dał Statut prawidło, że Sąd przekonywać ſię powinien, ile Dziedzic wzioł pieniędzy, i te tylo quantum reponować zoſtaie obowiązanym.

Pokazuię więc z Dekretu, że Daukſzowie i Sokolnik nie więcey wniesli, jak odłożył Podbereſki. Skoro zatym dla ich ſtrony uiścił ſię Podbereſki, zacóż oni dla jego ſprzeczyli obięcia, gdy rzekł Statut: *że takowy oddawſzy pieniądze rzecz ſwoią ma wziąć.*

Je-

Jeżeli jeszcze to głównego nie daie fundamentu, nie wiem co bardziey przekonywać będzie. Powiadali Kredytorowie, że razem i Kapitał i pretensye zwrócić trzeba. Okazałem im, że Dekret exempcyą konieczną w 3. leciech, a rozpoznanie pretensyow w Sądzie zaznaczył; okazałem, że w Statucie rzecz poźnieysza o spory z dzierżawy, niżeli odkład. Dowiodłem, że *dla popsowania* maiątku Summę odłożoną aresztować godzi się, a poźniey o to kończyć po odebraniu dzierżawy, więc różnica czasu naywidocznieysza; dopiero gdy przekonywam, że nie inny Kapitał, jak tylo rekognoskowany reponować należy, i gdy tak Prawo determinuie, wszystko więc Podbereski dokonał, co był winnym, a występek przeciwnikow jest bez obrony.

Nie racya, ktorey wzywaią Kredytorowie, że pierwiey Exdywizya skończyć się naznaczona, a poźniey wykupno; bo ten warunek Dekretu służący dla Podbereskich ustaie, i potrzebnym exekwowania nie jest, gdy Dziedzic niemal wszystkie schedy już opłacił, i resztę opłacić determinuie się, jak o tym lokacya przekonywa.

Pocóż Sąd Exdywirorski potrzebny, gdy Wierzyciele zyskuią satysfakcyą, gdy odbieraią Summy, gdy w przyszłym terminie reszta uspokokoioną będzie?

Niech każdy zamysli się nad kondycyą Dekretu. Każe on na wiecznośc dzielić in tantum, in quantum 5. procentu nie naydzie. Owoż gdy rekognoskuią Podberescy, że i 10ty z całości procent byłby powodem exonerowania wielu Wierzycieli, nie trzeba więc dosledzać przez koszta i trudy, co zgodną między stronami jest rzeczą, i naturalna koley uczy, że Podbereski nie okupowałby, gdyby nie widział pożytku.

Zaczym gdy exymować Dziedzicowi godzi się, gdy exempcyą ułatwia przez sposob prawami podany, gdy Summy zwraca podług uznania Dekretowego, gdy na Urzędzie one złożywszy, inekwitować się ma wolność, gdy z przeciwka Possesorowie arbitralnie z wzgardą wyrokow i Statutu nie dopuścili, peny kontrawencyine na siebie sciągneli, i obrachunek de asse od 23. Aprila w Roku teraźnieyszym idque od lokacyi.

Dopieroż może kogo zastanawiać, że gdziez Wierzyciele o erekcye kończyć będą, gdy okazuią, że na lasach poczynili budowle? Odpowiadam: że niech wyprowadzą i ten Sąd Exdywizorski, aby na gruncie nawzaiem położył wyrok, a co wypadnie, płacić Podbereski submituie się.

Pytam się tylo, gdy ten Sąd jest interessem Wierzycieli, zaco oni zarzucaią, aby Podbereski łożył koszta, aby płacił solaria i gmin ludu utrzymywał niszcząc siebie, jeżeli to jest pewnym, że Weryfikacya los im stanowi i obiecuie wygranę?

Wielka zachodzi różnica między prostą Weryfikacyą z dwóch Urzędnikow, a kompletem Exdywizorskim z osob pięciu, gdzie nawet Regentow 4rech Sąd Gł: naznaczył, a 5tego W. Skurewicza dobrał Taxator: Urząd.

Zna każdy wyniszczenie Obywateli, a wyniszczenie o iednego Podbereskiego opieraiące się, gdy Sądy w Domu iego.

Zacóż nie zapobieżeć złym skutkom, gdy łżeysze toż samo załatwią, bo w tenczas Exdywizya potrzebną byłaby, gdyby Podbereski niemógł okupić Possessorow. Jnaczey daremna, gdy przyczyna ustaie, gdy każdy zyskuie własności.

Podaię więc srzódek naydogodnieyszy, albo niech Sąd Głów: od siebie Weryfikatorski Urząd zadeterminuie na rozpoznanie preten-

syow ex fundo et ad fundum, albo ieżeli Remissy obserwować zechce, niech w Komplecie 3ch osob zjedzie Sąd Exdywizor: i położy Kognicyą w tych wzaiemnych obiektach, nie dzieląc iuż Muśnik na schedy, gdy na terminie gotowym groszem zaliczy Podbereski, co się słusznego uzna, a w przypadku niezaliczenia w ow czas Kredytorowie drugą Inekwitacyi do dzierżanych wydziałow w miarę procentu powrocą, w ogulney zaś Kwestyi wolność wykupna za odkładem summ Kapitalnych dla Podbereskich ogłosić należy na skutek Praw i Dekretow powyżey Cytowanych.

Gdyby zaś niepotrzebney Exdywizyi koszta przywiązywać do Podbereskich, trzebaby wyższy nad niesprawiedliwość dopełnić grawamen, i ucisnąć niewinnych za to tylo, iż dłużnika są potomkami, i własnym groszem okupuią.

JP. Sokolnik z pod Tradycyi W. Pomarnackiego Zaścianek Dobryliszki odebrał, expulsyą iawną dokonał, pod rygor kary 6. Niedziel Wieży i 100. kop podpadł, Daukszowie nie dopuszczaiąc Kontrawencyą dopełnili oczewistym Rządowym i Sądu Głów: wyrokom. Balikiewicz nieprzyimuiąc summy pozwany w porządku exempcyi w Ru 1795. z Grodu Wileń: wyrwał się przez zabiegi, wszyscy więc pospołu. Skutki Art: 19. z Roz: 7. ściągneli, co do kalkulacyi i zwrotu pożytkow de asse od momentu pozwu i lokacyow, wszyscy na pæny sprzeciwieństwa zasłużyli.

Owoż są powody, dla czego WW. Podberescy ninieyszą popieraią Sprawę, aby Sąd Głowny na mocy własnego Dekretu in trigenio okupno dozwalaiącego, etiam po skonczeniu Exdywizyi, zawarował naymocniey Podbereskim w każdym roku moc okupienia za odkładem Kapitałow wyrokiem 1781. decydowanych, aby uwolnił od assystencyi Sądowi Exdywizor: i w im od kosztow iako w ten czas niepotrzebnych, gdy się okupuią Wierzyciele, a z Daukszami i Sokolnikiem, aby ukarawszy ich za opor 6. Niedzielami Wieży i 100. kop natychmiast obięcie Folwarkow Podbereskim uznał, a summę im odebrać z Kancelaryi zaznaczył, aby obrachunek od lokacyi determinował.

z Dalszemi zaś Kredytorami aby Akta Weryfikacyi na pretensorstwa wzaiemnego rozpoznanie wyznaczaiąc okupna ich w każdym roku dozwolił.

Proźby rzeczone gruntuią się pryncypalnie na Prawach Statutowych odpowiadaią Dekretom w tey Sprawie zaszłym? Pytam się zacoby one odrzucać, lub niestosownemi ogłaszać.

Duszą Sądownictwa iest ułatwienie sporow w naydogodnieyszy sposob, aby nikt własności nietracił. — Wołaią Kredytorowie, że na polach pustych pobudowali Folwarki, ktoż im odbiega od bonifikacyi, ieżeli usprawiedliwią, że konieczno potrzebne budowle, *i to bez obciążenia Dziedzica* (iak Dekret przepisał) powystawiali, lecz łączyć pretensye z Kapitałami ani wszystkie wyroki, ani Prawa nienadały reguły.

Ucisku Dziedzica pragną Kredytorowie, widzieliście Sędziowie iakie na im zyskiwali wyroki, iak pragneli wyzuć z ostatka od Opatrzności danego majątku, wtenczas gdy się on nie wyrzekał gdy Akcessorium do rezelwowania podał, zgańcie więc zamiary nadużyte, a gdy oni zyskuję wszystko co się im należy dozwolcie Dziedzicowi aby też swoiey własności był pewnym.

Oco Pozew składam.

